

volna ellenkezésben a szerző, úgy tekintve azt, hogy Herbach nem petrograph és a kőzetvizsgálás modern eszközeit nem alkalmazta, teljesen meg lehetne nyugodnunk Budai úr új eredményeiben; de itt a legkitünőbb modern petrographunk, Tschermák G. vizsgálatainak hibás voltáról is van szó, a mi már gondolkodóba ejti az objectiv szemlélőt. Ismertető kritice egyelőre nem szólhat a tárgyhoz, de mindenesetre azon lesz, hogy a kérdéses kőzetek, melyeknek Herbach által gyűjtött példányai bőven képviselve vannak az Erdélyi Muzeum gyűjteményében is, újból való beható átvizsgálása megtörténjék itt is, mire aztán alkalmilag bátor lesz újból hozzá szólni ezen tárgyhöz.

Dr. Koch Antal.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

6. Adalék a X'Orionis mellett megjelent új csillag ismeretéhez.

(II. füzet 138. l.-hoz). Julius 30-án a reggeli égen tett első megfigyelésnél a csillag láthatatlan (kisebb mint 12.3 m.), míg augusztus 4-ikén 12.2 m. volt; elején gyengébben, szeptember közepe tájt pedig gyorsabban növekedett fényereje. Az október 6-ki utolsó észleletnél 10½ m.-t ért el; miáltal majd nem bizonyossá válik, hogy az csak egy eddig még ismeretlen periodusu változó csillag. E mellett szól a spectrál megfigyeléseknek azon eredménye is, hogy a világos csikok spectrumában hiányoznak, melyek más temporalis csillagoknál főismertető jelt képeznek. Vogel szerint a spectruma III-a osztályu, igen hasonló x'Orionéhoz.

Periodusának e felfogás szerint valamivel nagyobbak kell lennie egy évnél. Fényerő változása pedig 6 m—12½m-ig lehet.

Kolozsvár, 1886. október 8-án.

Schwab Fr.

7. Erdély déli határhegysége krétarétegeinek néhány cephalopodjáról. Hauer és Stache „Geologie Siebenbürgens“ munkájának 253 lapján Kis-Disznód, mint a déli határhegység szegélyén észlelhető krétarétegek előfordulásának legkeletibb pontja van megnevezve és egyuttal fölemlítve, hogy Ackner itten igen érdekes cephalopodokat fedezett fel, melyeknek közelebbi meghatározása nagyon kívánatos volna; az átnézetes félvétellel elfoglalt bécsi geológoknak egyetlen meghatározható darabnak fellelése sem sikerült.

Tovább ki van emelve, hogy az Ackner által közzétett ábrák közül (a Mitth. u. Verh. des Hermannstädter Ver. f. Naturwiss. Bd. I. Taf.

2. Fig. 2), melyek ezen kövületekre vonatkoznak, némelyik a lemergi krétamárga scaphitjeihez hasonlít némileg, csakhogy az ábrák csak némiképen biztos meghatározáshoz nagyon tökéletesnek. A tényállás tehát valami határozott szintezéshez hasznavehetlen vala, és azért, mivel semmi határozott tény nem feküdt előttük, az ezen hegység szélén leginkább elterjedett kréta előfordulások nyomán a kis-disznódi előfordulást is a Gosau-képződményekhez sorolták.

1874-ben akkori tanársegéd Knöpfler Gyula az erd. muzeum költéségén és számára ezen vidéken gyűjtéseket eszközölt és a többi között néhány cephalopoda-töredéket is hozott magával, melyeket csak most vehettem pontosabb összehasonlító vizsgálat alá, és így kettőt belőlük *Haploceras impressum d'Orb.*-nak sikerült felismernem. Már első tekintetre félre nem ismerhető azokon úgy a lóbákról és a nyergekről, valamint a héja alakjáról is a *Haploceras* nem; az említett fajra azonban jellemző a héjuk különben sima oldalán körkörösön és egymáshoz párhuzamosan körülfutó két barázda, melyek közt az egyik a köldök körül, a második a siphó tájékán a héj külső szegélyéhez közel fut körben. D'Orbigni, ki ezt a fajt felállította, azt mondja róla: „Cette espèce se distingue essentiellement de toutes les autres espèces de terrains cretacés.“

Ezen szerző szerint ez a faj a vergoni neocomienből, a Basses Alpes dpt.-ban, származik. Ezen lelet tehát ujjmutatás arra nézve, hogy K.-Disznódnál a legidősebb krétaképződmények vannak feltárva, és így jövődöbéli kutatóknak az lesz a feladatok, hogy a dolognak utánajárjanak, annál is inkább, miután ezen krétaemelet képződményei Erdély déli határhegységéből eddigelé nem voltak ismeretesek.

Továbbá felhozhatom még, hogy Dr. Benkő Gábor tanársegéd úr az idén a hátszegi völgyben tett kirándulásaiából Ponor-Ohaba-ról több ammonitot hozott magával, melyek a felső krétának ottani rétegeiből kerültek ki; és pedig:

Acanthoceras Mantelli, Sowerby,

Acanthoceras Rotomagense, Brongniart.

Ezen kövületeknek jó megtartási állapota és azon körülmény, hogy azok Erdély krétafaunájában eddigelé föl nem soroltatnak, valószínűvé tesz, hogy ez a lelethely gazdag lehet jó magtartású krétakövületekben, s azért a gyűjtés nagyon is ajánlható azon helyen.

Dr. Herbich Ferencz.